

«Halvdød av frost, men levende og beredt»

Speiderbevegelsen som disiplineringsprosjekt

Espen Schaanning

I det som gjerne betegnes som speidernes Bibel, *Scouting for Boys* (1908), løftet speiderbevegelsens grunnlegger, Robert Baden-Powell (1857–1941), fram personer som alle speidergutter burde ha som forbilder. Et slikt forbilde beskrives slik: «Den romerske soldaten fra gamle dager, som ble stående på sin post da Pompeii ble begravd av lava og aske fra vulkanen Vesuv, viste lojalitet mot sin plikt. De har funnet liket hans og kan se hvordan han holdt hånden foran munn og nese for ikke å bli kvalt». Man ser det for seg: Glødende lava kom veltende mot ham, men han forsøkte ikke å komme unna. Plikten var viktigere enn å redde sitt eget skinn. Men slike plikttoppfyllende mennesker fantes det også i dagens England, kunne Baden-Powell videre fortelle oss. En kadett på et engelsk gymnas hadde deltatt på skolens manøver og fått i oppgave å være vaktpost. Ved en feiltagelse ble han imidlertid glemt og etterlatt på sin post da øvelsen var over: «Men selv om natten kom og det var meget kaldt – det var mot slutten av november – forble gutten på sin post helt til han ble funnet midt på natten, halvdød av frost, men levende og beredt.»¹

Slike gutter var det Baden-Powell ville ha, og speiderbevegelsen var det verktøy som skulle få dem til å opptre slik. I det følgende skal vi se nøyere på den historiske bakgrunnen for dette disiplineringsprosjektet og hvordan Baden-Powell tenkte å realisere det. Vi skal først og fremst ta for oss hans speiderideologi, framfor alt slik han utviklet den i *Scouting for Boys*, og overlater til speiderhistorikerne å undersøke i hvilken grad speideridealene ble realisert i praksis. Vi skal altså se nøyere på hva slags oppdragelse som ifølge Baden-Powell kunne få mennesker til å «være beredt» og stå på sin post uansett hva som skjedde, og hvorfor det var nødvendig å disiplinere ungdommen til en slik standhaftighet.

Helten fra Mafeking

Før Baden-Powell startet speiderbevegelsen, hadde han vært offiser i den britiske hær og framfor alt gjort tjeneste i de britiske koloniene. I 1899 ble han plutselig en av Storbritannias mest berømte menn fordi han under boerkrigen (i Sør-Afrika) klarte å holde den lille byen Mafeking i 217 dager inntil britiske tropper kom ham til unnsetning. Da nyheten om redningen av Mafeking nådde England, var stemningen euforisk, og Baden-Powell ble hyllet som Englands største helt. Bakgrunnen for dette var at briterens krig på andre fronter i boerkrigen gikk heller dårlig, slik at redningen av Mafeking kunne løftes fram som en lovende og strålende britisk seier. Pressen hadde dekket utviklingen i månedsvis, og en hel befolkning ventet spent på hvordan det skulle gå med de tapre og sultne soldatene i Mafeking. Da seieren var et faktum, ble det heist flagg, sunget patriotiske sanger, holdt taler og gått i fakkeltog. Bilder av Baden-Powell ble hengt opp over alt, nyfødte barn fikk Baden-Powells navn, gutter gikk rundt med bilde av Baden-Powell på jakkeslaget, og folk lagde lampeskjermer med initialene «B.-P.» på. Baden-Powell selv ble forfremmet til Major-general – og ble dermed den yngste generalen i britisk historie. Pressen begynte samtidig å finne fram historier fra barndommen, ungdommen og tidligere karriere som kunne forklare og utfylle heltebildet. Autoritative kilder kunne sågar melde at han aldri gråt som baby.²

Rett før beleiringen av Mafeking begynte, i midten av oktober 1899, hadde Baden-Powell sendt korrektoren til sin lille bok *Aids to Scouting for NCOs and Men* til en trykker i London. Boken var en manual i speiding for soldater, altså om hvordan en fortropp på få menn skulle følge fiendens spor, finne ut hvor de var, hvor hurtig de beveget seg, hvor mange de var, hva slags våpen de brakte med seg, og så videre. Ikke minst på grunn av Baden-Powells berømmelse, ble denne boken nå en stor suksess og solgte på få måneder over 100 000 eksemplarer. Hovedbudskapet var at militær speiding fremmet selvstendighet og selvhjulpenhet hos soldatene, slik at de kunne klare seg på egenhånd uten å bli beordret av en offiser. Ikke lenge etter at han kom hjem fra Afrika i 1903 skal Baden-Powell til sin forbauselse ha oppdaget at denne boken, beregnet på militære speidere, ble brukt av offiserer i *Boy's*

Brigade, gutteklubber og skoler, og han satte seg fore å lage en tilsvarende bok for ungdom.³ Dette skulle nettopp bli *Scouting for Boys*.

Speiding for gutter

I 1907 prøvde Baden-Powell ut sine ideer om speiding i praksis for gutter på øya Brownsea Island i Pool Harbour, der han samlet 22 gutter til en ukes sommerleir. Etter leiroppholdet redigerte han ferdig sin bok *Scouting for Boys* og fikk avismagnaten C. Arthur Pearson til å utgi den. Boken ble først publisert som små hefter, som utkom hver 14. dag, med første del 15. januar 1908. Første mai samme år utkom den også samlet. Det var Pearson som fikk ham til å dele opp boken i 10 kapitler og 28 «leirbålfortellinger», som skulle gjøre den underholdende, lett å lese og ikke minst skaffe størst mulig inntekter.⁴ Boken var full av fortellinger fra virkeligheten, anekdoter, romaneksempler, forslag til skuespill, leker og så videre, som skulle illustrere Baden-Powells poenger på en levende måte. Hans opplevelser i Mafeking, et drap i Londons gater, en gjenfortelling av Kiplings roman Kim og henvisninger til Sherlock Holmes' detektivarbeid befinner seg således side om side. Pearson og Baden-Powell laget en kontrakt der Pearson påtok seg å finansiere utgivelsen, organisere speiderbevegelsen og utgi en ukeavis, *The Scout*, mens Baden-Powell på sin side skulle holde foredrag for å skape interesse for foretagendet. Mellom november 1907 og februar 1908 holdt han over femti offentlige forelesninger om sitt speideropplegg.⁵

Etter at *Scouting for Boys* var kommet ut, vokste speiderbevegelsen utrolig raskt. I september 1909, 21 måneder etter utgivelsen, fikk Pearson og Baden-Powell i stand en mønstring av speidergutter på Londons Crystal Palace, og hele 11 000 speidergutter stilte opp. Speiderbevegelsen var således allerede blitt en massebevegelse. Med inntekter fra boken, støtte fra den britiske overklassen og YMCA (norsk: KFUM) skapte Baden-Powell tre måneder senere en egen speiderorganisasjon (*Boy Scouts Association*) med seg selv som sjef.⁶ Samtidig gjorde han hva han kunne for å få berømte personer til å gi sin formelle anerkjennelse – og lyktes. Lord Rosebery, krigsminister Richard Haldane og feltmarskalk Herbert Kitchener støttet helhjertet opp om bevegelsen, og berømteter som Arthur Conan Doyle, H.G. Wells og G.K. Chesterton var en del av Baden-Powells «stall». Presidentene William Howard Taft og Theodore Roosevelt erklærte sin uforbeholdne støtte. Likeledes roste Englands konger bevegelsen, Edward VII sendte for eksempel en oppmuntrende melding til speiderne da de samlet seg på Crystal Palace i 1909, og Georg V var mer enn villig til å være bevegelsens øverste beskytter. Til og med da Baden-Powell var på audiens hos pave Pius XI i Roma i 1933, hevdet paven at han gikk helt og fullt inn for speiderbevegelsen.⁷

Utover på 1910-tallet hadde Baden-Powell et høyt aktivitetsnivå, med mye reising, utallige foredrag om speiding og ukentlige artikler i *The Scout*. Samtidig var han i full gang med å utvide nedslagsfeltet: Sjøspeiderne ble opprettet i 1910 og Pikespeideren i 1912, mens han eksperimenterte med Ulvunger (barn fra seks til ti år) i 1914 (som ble offisielt anerkjent i 1916, samme år som *Ulvehåndboka* kom ut), Roverlagene (speidere over 15 ½ år) ble etablert i 1919 (*Roverboken* utkom i 1922), og et treningsopplegg for speiderledere ble opprettet like etter første verdenskrig på Gilwell (*Aids to Scoutmastership* ble utgitt i 1919). Dermed var speidingen utvidet til sjø og land, begge kjønn og alle - aldersgrupper.

Et imperium i fare

På begynnelsen av 1900-tallet var det en utbredt oppfatning i Storbritannia at det britiske imperiet var i ferd med å forvitne, eller i alle fall sakke akterut i forhold til landets rivaler. Det var et vanlig *topos* å sammenligne det britiske og det romerske imperiet og advare mot at briternes imperium skulle lide samme skjebne som romernes. Romerne var på et vis blitt oversiviliserte og hadde mistet den opprinnelige evnen til å overleve under mer primitive forhold. Nå stod britene i fare for å lide samme skjebne. Det var denne trusselen Baden-Powell tok utgangspunkt i da han etablerte sin speiderbevegelse. «Nylige rapporter om vår rases forfall bør fungere som et varsko som man bør besinne seg på i tide, før det går for langt», hevdet han i *Scouting for Boys*, og viste til Romerrikets fall: «En årsak som bidro til Romerrikets fall var det faktum at soldatene falt bort fra forfedrenes standard i fysisk styrke». Her, som ved andre imperiers undergang, skyldtes katastrofen «nedgangen i god samfunnsånd [*citizenship*] og mangel på energisk patriotisme».⁸ Han beklaget seg sterkt over at ungdommen hadde mistet initiativ og tiltakslust og som romerne heller ville ha brød og sirkus enn aktivt bidra til å bygge landet. At de foretrakk å se profesjonelle fotballspillere spille framfor å spille selv, var et typisk tegn i tiden. Han ble «syk om hjertet», hevdet han, når han så «tusenvise av gutter og unge menn, bleke, smalbrystede, sammenkrøpne, elendige

artsvesener, som røyker endeløst med sigaretter; mange av dem vedder, men alle lærer å bli hysteriske mens de stønner eller jubler sammen med sine naboer». Dessuten refererte han til statistiske undersøkelser som viste at rekruttene nå var lavere, veide mindre og hadde dårligere tenner enn før. Mange av dem hadde også hovne mandler, var kalvbente, hadde skjev rygg, var plattfote og hadde kyllingbryst. I tillegg ble stadig flere døve og svaksynte. «Disse og mange lignende undersøkelser viser at mye forfall, som kan avverges, tillates å snike seg inn hos den oppvoksende slekt», kunne han opplyse om.⁹ Samfunnet var ikke lenger i stand til å frambringe sterke, sunne og karakterfaste menn. Et problem som Boerkrigen hadde synliggjort, var at mange unge menn ikke kunne delta i militærtjeneste på grunn av at de var i så dårlig fysisk form. Dette lovet ikke bra for en eventuell krig med andre europeiske stater. Man regnet med at hele 60 prosent av rekruttene var uegnet til tjeneste. Særlig byproletariatet produserte sveklinger på løpende bånd.¹⁰

Hvor skulle man sette inn støtet for å demme opp for all denne elendigheten? Man måtte ta tak i barn og unges liv og styre dem inn på den rette vei. Det var slike ambisjoner løytnant og søndagsskolelærer William Smith hadde da han dannet *Boys' Brigade* i Glasgow i 1883 for å oppdra gutter (framfor alt fra arbeiderklassen) i den kristne tro og forsyne dem med lydighet, ærbødighet, disiplin og selvrespekt, slik at de kunne utvikle en «kristen mandighet». Smith ga ungdommene uniform, lekegevær, skulderveske og soldatluke, delte dem opp i kompanier og disiplinerte dem gjennom eksersis kombinert med religiøs forkynnelse og uteturer. Bevegelsen ble svært populær og hadde i 1889 nesten 13 000 medlemmer i Skottland og omlag 20 000 medlemmer i England og Wales. Barna likte tydeligvis å leke soldater. Baden-Powell ble visepresident i *Boys' Brigade* i 1903, og det skal ha vært William Smith som foreslo for ham at han skulle omarbeide *Aids to Scouting* til en håndbok for gutter.¹¹ På slutten av 1800-tallet dukket det opp en mengde tilsvarende religiøse brigader (*Church Lads' Brigade*, *Jewish Lads' Brigade*, *Catholic Boys' Brigade*) og brigader med mer spesifikke formål og færre medlemmer (*Boys' Naval Brigade*, *London Newsboy's Brigade*, *Boys' Rifle Brigade*). I tillegg hadde hæren og marinen sine «kadettkorps» og ulike organisasjoner forsøkte å mobilisere ungdom for en god sak (imperiebygging, avholdssak, ikke-røyking og så videre). Det var således mange som konkurrerte om ungdommens kropp og sinn og foreslo en ungdomsorganisasjon som den rette medisinen. Problemet for disse ungdomsbevegelsene var bare at de som angivelig trengte den mest, var de som hadde minst sans for den.¹²

Baden-Powell ville starte en bevegelse med større appell. I sin artikkel «Boy Scouts: Summary of a Scheme» (1907) framholdt han «fredsspeiderne» (nybyggere, gullgravere, pelsjegere, oppdagelsesreisende og politikorps) som modeller og helter for unge gutter. Slike menn evnet å leve ute i det fri, var observante, lojale, modige og utholdende, og angivelig også «ridderlige» overfor sine medmennesker. Dette var egenskaper en speider måtte besitte, «uansett om det gjelder krig eller fred», hevdet han, og de skapte i tillegg «de beste borgerne i et fredfullt samfunn». Og siden barna ikke lærte noe av dette på skolen, måtte speiderbevegelsen rette på denne mangelen.¹³ Man måtte gi dem de rette holdninger, atferdsmåter og ferdigheter.

Det var et gjennomgangstema i hele Baden-Powells forfatterskap at en god speider var en patriot som ofret seg for fedrelandet. «Jeg skulle anta at enhver britisk gutt gjerne vil hjelpe landet sitt på en eller annen måte», – slik begynner han sin redegjørelse for speiderarbeidet i *Scouting for Boys*, og han fortsetter: «Det er en måte de lett kan gjøre det på, og det er ved å bli speidere».¹⁴ Han la ut om hvor stolte speiderguttene burde være av det britiske imperiet – av dette lille landet som gjennom krigføring og hardt arbeid hadde kolonisert Australia, New Zealand, Sør-Afrika, India og Canada. Forfedrene hadde gjort en strålende jobb i å underlegge seg alle disse områdene, siden de jo ikke bare måtte bekjempe den ville urbefolkningen, men også andre europeere på jakt etter de samme områdene. Nå hadde imidlertid britene seiret på alle fronter, «og i alle disse koloniene sprer vi nå fredens og rettferdighetens velsignelse, fjerner slaveri og undertrykkelse, og utvikler handel, produksjon og velstand i disse landene». Men dette var bare begynnelsen: «Det er et praktfullt imperium som Union Jack [det britiske flagget] vaier over, men det er fremdeles bare i starten av sin utvikling».¹⁵ Speiderne skulle videreføre denne stolte tradisjonen og sette fedrelandets behov framfor sine egne. «Først landet, så meg selv», skulle du ha som mål», slo han fast. Han ga derfor speiderne følgende formaning: «Vær ikke fornøyd, som romerne var det, og noen fremdeles er, med å betale andre for å spille din fotball eller kjempe dine kamper for deg. Gjør noe selv for å holde flagget vaiende».¹⁶ Klarere kan speiderlivets overordnede mål knapt uttrykkes. Det var det britiske imperiet det gjaldt å redde og styrke. Derfor måtte speiderne læres opp til å sette egne behov til side for å tjene landet.

Militære aktiviteter

Opprinnelig var speiding for Baden-Powell en ren militær aktivitet som bestod i å skaffe kjennskap til det terreng og landskap man skulle krige i og hvordan man best kunne spionere på fiendtlige styrker. Nå ville han basere speiderbevegelsen på de samme aktivitetene. I *Scouting for Boys* kommer dette for eksempel til syne når han skriver om nytten av fløyte- og flaggsignaler og framhever at patruljelederen burde kunne følgende kommandoord «på fingerspissene»:

Oppstilling! (på linje)
Giv akt! (reis opp hurtig)
På stedet hvil! (stå i hvilestilling)
Sitt ned! (en setter eller legger seg der en står i geledet)
Tre av! (oppløsning)
Høyre om! – Venstre om! (vending 900 i den angitte retningen)
Fremad, marsj! (marsj rett fram, appell med venstre fot, som settes først i bakken)
Springmarsj! (hurtig løp, med armene hengende løst)
Speidermarsj! (avvekslende 50 skritt gange og 50 skritt løp).¹⁷

Det er liten tvil om at denne kommandolisten er hentet fra militæret. Og når tropper eller patruljer skulle gis beskjed gjennom fløytesignal, så var det ulike signal for kommandoer som «Stille!», «Giv akt!», «Gå ut!», «Rykk fram!», «Spre dere!», «Saml dere!», «Alle mann på post!», «Patruljeførere, kom hit!» og så videre. Baden-Powell understreket samtidig at «alle signaler må adlydes øyeblikkelig i springmarsj så fort som du kan – uten hensyn til hva du måtte holde på med for øyeblikket». ¹⁸ Tilsvarende kommandoer kunne også gjøres med flagg- eller armbevegelser, framfor alt for å angi antall fiender og hvor de befant seg. Alt sammen lignet til forveksling militær eksersis og disiplin.

Det var således de militære aktivitetene som dannet mønsterbildet for guttenes oppførelse. «Enhver gutt bør lære å skyte og adlyde ordre, hvis ikke, er han ikke mer tess når krigen bryter ut, enn en gammel dame, og blir bare skutt som en skrikende hare, ute av stand til å forsvare seg», hevdet han. ¹⁹ Han viste til at hans offiserskollega i Mafeking, Lord Edward Cecil, hadde fått den geniale idé å samle guttene på stedet og gjøre dem til et kadettkorps. Cecil «kledde dem i uniform og ekserserte dem», og fikk dem til å utføre en rekke oppgaver, så som budbringere, ordonnanser og utkikksposter. ²⁰ Slike militære oppdrag krevde heltemot, og for å vise hvor heltemodige disse barnesoldatene kunne være, forteller han at han hadde sagt til en av disse guttene på sykkel at hvis han syklet når skuddvekslingen pågikk, så ville han bli skutt en vakker dag. Da hadde gutten svart: «Jeg sykler så fort, at de ikke klarer å nå meg». Baden-Powell kommenterer: «Disse guttene lot ikke til å ta den minste notis av kulene. De stod alltid klare til å utføre en ordre, selv om det hver gang var forbundet med livsfare». Og endelig det retoriske spørsmålet: «Ville noen av dere gjøre det samme?» Han svar er: «Jeg er sikker på at du ville det». ²¹ Men for å klare dette, måtte man trene seg opp til å tåle det, slik en isbader trener seg opp til å tåle kaldt vann. Å adlyde ordre uten å nøle, krevde øvelse. Speiderne skulle lære seg ikke å stikke av når faren truet, men snarere stå opp og forsvare sitt land når det krevdes: «VÆR BEREDT til å dø for ditt land hvis det trengs». Det man trengte var ikke gutter som var gode i fotball eller cricket eller som tøffet seg ved å røyke billige sigaretter, men gutter som «kan skyte, og som kan eksersere og speide». Herav følgende oppfordring: «Så gjør deg til en god speider og en god rifleskytter for å beskytte ditt lands kvinner og barn, hvis det noen gang skulle bli nødvendig». Guttene måtte derfor lære seg å skyte på blink med rifle eller bue, og han forklarte i detalj hvordan guttene skulle holde og håndtere riflen når de skjøt på blink. Men han understreket at «å skyte på blink er bare et skritt i retning av å skyte på et bevegelig mål, som et menneske». ²² Derfor måtte speiderne trene på dette også, men da ved å sikte på løpende mennesker med stokken sin.

Soldaten som ideal

Baden-Powells visjoner med speidingen gikk imidlertid videre enn å utdanne gode soldater. Helt fra starten av skulle speidingen også være en skole i karakterdannelse, uavhengig av om guttene noen gang kom til å tjene som soldater. De egenskaper en soldat hadde behov for, var også nyttige for samfunnet i fredstid. Speidertreningen kunne og skulle ha effekter for samfunnet omkring mens man forberedte seg til å tjene sitt land på slagmarken. Derfor var poenget ikke at guttene først og fremst skulle drive med «rene» militæraktiviteter – som våpentrening og marsjering – men snarere erverve seg karaktertrekk som

soldater bør ha. Den veltrente speider ble ikke bare en god soldat, men også en god samfunnsborger. Ja, vi kan si at for Baden-Powell var idealtypen på den gode borger nettopp den gode soldat. Det man lærte som speider kunne for eksempel komme til nytte i ulike yrker: «Speiding er nyttig, hva en så tar seg til senere i livet, uansett om det er soldattjeneste [soldiering] eller til og med et businessliv i en by».²³ Dermed var formålet med speideraktivitetene tosidig: Å smi barna om til gode soldater, men også, og vel så viktig, å gjennom soldat trening gi dem den rette fysiske og mentale karakter og holdning.

At speideridealene var tuftet på soldatidealer viser seg naturligvis aller best i kravet om lydighet og disiplin. Det var viktig at speiderne lærte seg å adlyde overordnede befalinger. «En speider adlyder ordre fra sin patruljefører eller troppsleder uten å komme med innvendinger», heter det i speiderlovens paragraf syv.²⁴ Nettopp som i militære sammenhenger, der soldatene måtte lære seg disiplin for enhver pris, slik at de kunne ble et mest mulig effektivt redskap for sine generaler, måtte speiderguttene lystre sine ledere. Å adlyde måtte rett og slett bli en ubetinget plikt som man gjorde uten å nøle. I Baden-Powells utdypning av paragrafen heter det således: «Selv om han får en ordre han ikke liker, må han opptre slik som soldatene og sjøfolkene gjør, han må utføre den fordi *det er hans plikt*. Etterpå kan han komme med innvendingene sine, men ordren må han utføre straks. Det er disiplin». Akkurat som en soldat, skulle ikke speideren reflektere over konsekvensene av hva han gjorde, men opptre som verktøy for de befalende instanser. Ekte disiplin definerte han i *Yarns for Boy Scouts* som det å adlyde ordre, ikke fordi man er redd for å bli straffet, men «å utføre ditt arbeide – uansett hva det er – ganske enkelt fordi du vet at det er din plikt å adlyde ordre og utføre det».²⁵

Det var naturligvis ingen original tanke at soldaten måtte være mønstermodellen for den gode borger. På den tiden Baden-Powell skrev *Scouting for Boys* var dette en helt vanlig forestilling for en mann i hans klasse og profesjon. For menn fra det øvre sjikt av samfunnet, som hadde gått på kostskole og senere gjorde karriere som offiserer, var den tapre, stolte og plikttoppfyllende soldat nettopp den mennesketype samfunnet trengte for å klare seg i en verden der kampen for tilværelsen ikke bare foregikk mellom individer, men også mellom nasjoner.²⁶ Likeledes var ikke kravet om disiplin og lydighet noe særegent for Baden-Powell eller speiderbevegelsen. Dette var dyder som preget den britiske middelklassen og inngikk som en selvsagt del i andre ungdomsbevegelser, som i *The Boys' Brigade*. Alle de idealene han la til grunn var godt tilpasset middelklassens livssyn, og *Scouting for Boys* framstilte på en likefram måte samtidens moralske konservatisme og folkelige imperialisme.²⁷ Baden-Powells originalitet lå snarere i at han forsøkte å kombinere dette rigide og massive pålegget om disiplin med forestillingen om den selvstendige og egenrådige kolonialisten. Dette samsvarte nok dårlig med virkeligheten (kolonialistene hadde lite sans for slike rigide regler), men skapte et sjarmerende bilde av en veloppdragen middelklassegutt: En gutt som riktignok gikk i knebukser, flanelleskjorte, halstørkle og stetsonhatt – ikke dress eller skoleuniform – men som likevel symboliserte middelklassens krav om renhet, høflighet og ære.²⁸

Råd og formaninger til selvdisciplin

Disiplinen skulle oppnås gjennom at Baden-Powell anga et helt sett av råd og formaninger til de unge guttene, og det var et gjennomgående trekk ved dem alle at de ble knyttet til militære aktiviteter og situasjoner. Et av de viktigste var at en speider aldri ga ikke opp. «Så lenge det er liv, er det håp» (*Never say die till you're dead*), skulle være speiderens motto. I tillegg måtte de sove mye ute og alltid sove med vinduet åpent, slik at de kunne herde seg mot forkjølelse.²⁹ Helst burde de bade hver dag, og i alle fall tørke seg med et vått håndkle. En speider pustet dessuten gjennom nesen, ikke gjennom munnen, kunne Baden-Powell berette. Dermed ble man ikke så lett tørst eller andpusten og fikk ikke så mange sykdomsbakterier ned i lungene. Dessuten unngikk man å snorke om natten «og på denne måten avsløre seg for fienden».³⁰ Dertil kom at en speidergutt med åpen munn så tåpelig ut.³¹

Speidere burde jevnlig drive med pusteøvelser for å øke lungekapasiteten og unngå alkohol og tobakk. Alkohol var årsak til mye av nøden og fattigdommen i landet, og «det ville simpelthen være umulig for en mann som drikker å utføre speidertjeneste i hæren». Røyking gikk ut over hjertet, svekket synet, ødela luktesansen og kunne gjøre en skjelven og nervøs. Ingen har begynt å røyke fordi de likte det, men for å se ut som en voksen mann, hevdet han. Vanligvis gjorde det ham imidlertid til «en liten dust». Det var viktig å beholde luktesansen på et høyt nivå fordi man gjennom den kunne «oppdage fienden om natten». I tillegg kom at om natten vil gloen fra pipen og røyklukten medføre at man «blir avslørt av vaktsomme fiender».³²

Øynene kunne trenes opp til å se godt på avstand, men man måtte ikke overanstrenge dem ved å lese i motlys eller dårlig lys.³³ Tennene måtte pusses to ganger om dagen, og søtsaker måtte unngås – «søtsaker ødelegger tennene, det er noe som bare småjenter liker, ikke speidere», som han sa.³⁴ Dessuten måtte man innøve den riktige kroppsholdning både når man satt, gikk og stod. Og sist, men ikke minst, måtte man stå tidlig opp om morgenen, slik som dyrene i skogen. Grunnen var at «i krig er angrepstidspunktet like før det lysner, når angriperen usett kan krype fram i mørket, og ha nok lys til å utføre angrepet plutselig, mens de andre sover».³⁵ En speider skulle med andre ord arbeide på og med seg selv. Alle sanser og kroppsdeler måtte trenes og disiplineres, alle uvaner utryddes, alle laster unngås. Ja, så stor tro hadde han på selvdisiplinens effektivitet at han mente enhver kunne bli minst hundre år bare man tok seg sammen: «Det er [...] opplagt at folk kan bli over hundre år bare de bestemmer seg for det», hevdet han i boken *Life's Snags and How to Meet Them* fra 1927.³⁶

Særlig seksualiteten krevde stor selvdisiplin av speiderguttene. Som for så mange av sine samtidige i England på denne tiden, anså Baden-Powell seksuell omgang for å være syndig og i beste fall en legitim aktivitet for å få barn. Han advarte sine speidergutter mot jenter som hadde «løpetid» og som så lett kunne friste dem og gjøre dem til «små skittentenkende dyr».³⁷ Baden-Powell ga derfor råd til guttene om at de ikke måtte ha tilfeldig kjønnslig omgang med kvinner.³⁸ Spesielt sterkt advarte han mot onani. Her kom han i klammeri med trykkeren av *Scouting for Boys*, Horace Cox, fordi Cox rett og slett i originalutgaven av *Scouting for Boys* hadde fjernet de advarslene Baden-Powell hadde gitt om dette. Disse formaningene kom derfor ikke med før i annen utgave.³⁹ I denne delen hevdet han at guttene for all del ikke måtte la det bli en vane å onanere. «Resultatet av selvbesmittelse er alltid – legg merke til: *alltid* – at gutten etter hvert blir svak og nervøs og sjenert, han får hodepine og sannsynligvis uregelmessige hjerteslag, og hvis det fortsetter for lenge blir han ofte sinnsforvirret og blir en idiot», hevdet han.⁴⁰ Mange av de sinnssyke i asylene hadde havnet der nettopp på grunn av dette, kunne han fortelle. De hadde ikke forstått at kjønnsorganene kun var til for å lage barn som voksen og gift mann. Dessuten var det av avgjørende betydning at man lærte å styre sine drifter som ung, slik at man også kunne gjøre det som voksen – på den måten ville det ikke bli født så mange barn, som senere ville bli uten arbeid og penger. Og som om dette ikke skulle være nok, om kjønnsorganene hadde han følgende å si: «Hvis du misbruker dem når du er ung, vil du ikke være i stand til å bruke dem når du blir mann: Da vil de ikke fungere».⁴¹ For å unngå å bli fristet kunne guttene kjøle ned kjønnsorganene i kaldt vann, ikke lese opphissende litteratur, eller tenke på slike ting, ikke sove på ryggen, unngå myke senger og for varme sengeklær, samt ikke legge seg etter et rikt måltid (som kunne gi «våte drømmer»). En lignende advarsel ble imidlertid stående i den delen som omhandlet «Anmerkninger til ledere», lenger bak i originalversjonen av *Scouting for Boys*, der det het at «du kan advare ham [speidergutten] om at 'selvnyttelse' eller 'selvbesmittelse' er en fristelse som har større sannsynlighet for å angripe ham enn noen annen last, så som drikk, spill og røyking, og er mer skadelig enn noen av disse, siden den svekker hjertet og hodet, og hvis man fortsetter med det, fører den til idioti og galskap». Slike fristelser kunne motstås med «fasthet og sterk vilje», og kunne forebygges ved å vaske seg i kaldt vann eller gjennom boksing og armøvelser som trakk blodet vekk fra underlivet.⁴²

En formaning Baden-Powell ustanselig og gjennom hele sitt forfatterskap ga sine speidere, var at de måtte ha godt humør. Her satte Baden-Powell store krav til speiderne. For det å være glad var en plikt. Én ting var at speideraktivitetene *faktisk* skulle gjøre speiderguttene glade og fornøyde og lyse opp deres indre. «En speiders liv gjør ham så glad at han smiler bestandig», kunne han fortelle i *Yarns for Boy Scouts*, «og når noen få speidere kommer sammen omkring leirbålet er deres sanger og danser riktig oppglødende».⁴³ Men noe ganske annet var at munterhet var et påbud. En speider *skulle* le og være glad. «Har du det vondt eller vanskelig, så få deg til å smile av det. Hvis du husker på det, og tvinger deg til å smile, skal det se hvilken forskjell det gjør», hevdet han. Han innrømmet at det nok kunne være litt vanskelig i begynnelsen å tvinge seg til å le av noe som man egentlig opplevde som leit og trist. «Likevel», sier han, «straks du faktisk ler, synes mesteparten av vanskeligheten å forsvinne og du vil takle den ganske lett».⁴⁴ I *Yarns for Boy Scouts* foreslo han at speiderguttene skulle lage seg en lapp og henge på veggen der det skulle stå: «Smil hele tiden».⁴⁵ Speiderlovens paragraf åtte lyder slik: «*En speider smiler og plystrer* under alle forhold. Når han mottar en ordre, skal han adlyde muntert og villig, og ikke sakte og nedslått».⁴⁶ Det er altså ikke nok at speideren handler som han skal, han må også *føle* som han skal. Skal vi tro Baden-Powell, lar dette seg altså ganske enkelt gjøre ved enkle kroppslige bevegelser som smil og plystring. I sin kommentar utdypes han: «Speidere klager ikke om noe går på tverke, griner ikke på hverandre, og banner ikke om de taper. Kommer du for sent til et tog [...] eller hender det noe annet kjedelig eller lite morsomt, skulle du tvinge deg til straks å kunne smile, og så plystre en melodi. Da vil du

bli all right». Speiderne skal ikke bare lære seg å holde tilbake uønskede handlinger – som klaging, jamring og banning – de skal også lære seg å endre ønskede sinnstilstander gjennom kroppslig påvirkning. «En speider gjør alt plystrende og med et smil. Det muntre ham opp og muntre opp andre», som det heter i fortsettelsen. Han sier ingenting om hvordan man skal kunne smile og plystre samtidig.

Korpsånd

Disiplinen skulle i særdeleshet opprettholdes gjennom hva vi kan kalle «korpsånd». Speiderne skulle holde sammen i tykt og tynt, og føle at de tilhørte en gruppe av særlig utvalgte, dedikerte og dyktige gutter. Som speider representerte man sin patrulje, sin tropp og speiderbevegelsen som sådan, og på alle disse nivåene gjaldt det å dyrke lojalitet og samhold. Når Baden-Powell for eksempel delte opp speiderne i patruljer på seks medlemmer, så var dette fordi «her fantes en *esprit de corps* [korpsånd] for patruljens ære som var like sterk som en hvilken som helst brakkeånd [*house spirit*] i en kostskole». ⁴⁷ Her kunne guttene føle at de var del av en spesiell «gjeng». ⁴⁸ Og tilsvarende måtte en speider forsvare sin ære nettopp fordi han var speider, og derfor representerte speiderbevegelsen som sådan. Som speider skulle han være ærlig og holde ord, «så en speider kan ikke tåle å bli kalt en løgner uten å stoppe kjeften på den som sa det. Dette er i seg selv en grunn til å lære seg å bokse, ellers må han ta imot fornærmelsen 'liggende'». ⁴⁹ En speider skulle ikke bare forsvare landet, men også sin ære som speider. Med vold, om nødvendig.

For å understreke alvoret av lojaliteten overfor gruppen, skulle speiderguttene gjennomgå ulike ritualer og bekjenne seg til den rette lære. På dette punktet ligner speiderbevegelsen ulike religiøse sekter som krever lydighet og troskap mot sektens regler og ideologi. Det gjaldt å få guttene til forplikte seg, på samme måte som man forplikter seg overfor reglene når man spiller et spill. De skulle utarbeide «en sans for 'å spille spillet'» (*playing the game*). ⁵⁰ Den som var med på leken, fulgte reglene, gjorde som lagkapteinen sa, og ga alt for sitt lag. Korpsånden kom også til uttrykk ved at Baden-Powell laget en egen speiderhilsen, som skulle være speidernes «hjemmelige tegn», et eget merke, speiderliljen, og et eget motto: «Vær Beredt» (*Be Prepared*), basert på initialene til Baden-Powell selv. Likeledes var uniformen en måte å opprettholde korpsånden på (hatt, halstørkle, flanellskjorte, belte, sekk, shorts, strømper, støvler, stav og fløyte). ⁵¹ Uniformen skapte samhold innad. Gjennom den fikk speiderne også utad vist for all verden at man tilhørte en særegen og utvalgt gruppe. En uniform forpliktet – ikke bare innad i gruppen, men også utad overfor omgivelsene. Uniformen betyr «voldsomt mye for bevegelsens rykte hos de utenforstående som dømmer etter hva de ser», hevdet han i *Aids to Scoutmastership* (1919). Den som gjorde noe dumt i speideruniform, svertet på et vis hele sin bevegelse. Baden-Powell kunne således fortelle om en speider som reiste med metroen og ikke reiste seg og overlot sin plass til to kvinner, som dermed måtte stå. Denne speideren brakte «skam over hele bevegelsen med sin atferd», hevdet han. ⁵² Og omvendt: Så omgivelsene en gutt i speideruniform gjøre en god gjerning, så kastet det glans over hele speiderbevegelsen som sådan. Å være speider var å være representant for en bevegelse. Når man gjorde en god gjerning, så bidro man nettopp til «speidernes gode navn og rykte». ⁵³ Da Baden-Powell laget en egen speiderlov, så var det likeledes fordi en slik lov samlet speiderne til en enhet, forenet dem i et felles prosjekt og forpliktet dem overfor bevegelsen. Speiderloven er «vår bindende disiplinære kraft», hevdet han i *Aids to Scoutmastership* (1919), den anga hva som var «forventet av en speider». ⁵⁴ I *Scouting for Boys* bestod speiderloven av ni paragrafer, som hver var kommentert. Første paragraf lyder: «En speiders æresord kan man alltid stole på» (*A scout's honour is to be trusted*). ⁵⁵ Denne paragrafen var angivelig den han satte høyest, og det hadde utvilsomt med æren å gjøre. Æren var en gruppemarkør: Den avgjorde om speideren var en ekte speider eller ikke. I Baden-Powells kommentar til paragrafen heter det: «Hvis en speider skulle bryte æresordet sitt ved å si en løgn, eller ikke utføre en ordre nøyaktig, når han er blitt bedt om å sette sin ære inn på det, så slutter han å være speider, og må levere tilbake speidermerket sitt og vil aldri kunne bære det igjen. Han mister sitt liv». Æren var for speideren hans være eller ikke være. Mer enn alt annet var det den som avgjorde om han var innenfor eller utenfor, speider eller ikke speider. Før han ble tatt opp som speider, måtte han også høytydelig avlegge et speiderløfte, der han sverget troskap til Gud, kongen og speiderloven. ⁵⁶ Speiderens æresord bandt ham til speidermasten.

Gjennom denne typen ritualer gjorde Baden-Powell ikke bare speidingen til en alvorlig og nærmest eksistensiell sak, der man avla en slags trosbekjennelse, han knyttet også speiderguttene tettere til den speidergrupperingen han var en del av. Han sverget på et vis å leve et speiderliv, og fikk dermed sin identitet uløselig knyttet til speiderbevegelsen. Han måtte føle at han virkelig forpliktet seg overfor bevegelsen, som en pilegrim på sin reise. Hadde han først avlagt speiderløftet, hadde han sagt ja til å

leve sitt liv i henhold til speidingens dogmer. «Som riddernes ed er det løftet som speidergutten avlegger ingen lettvin sak, for det er et løfte som han sverger å utføre for *resten av livet*», skrev Baden-Powell i *Yarns for Boy Scouts*, «og hvis han feiler, så bryter han sitt æresord. Da er han ikke lenger en ærefull og mandig person, men kun en svak gutt som gir løfter som han ikke har tæl nok til å holde. Vi vil ikke ha slike karer i speideren, vi vil ikke ha dem i landet vårt».⁵⁷ Speiderløftet markerte en eksistensiell tilknytning til gruppen og signaliserte om man var innenfor eller utenfor, speider eller ikke speider, brite eller utlending. Å bryte lov og løfte ville være å svikte sitt kall.

Kanskje mer enn noe annet skulle således korpsånden fungere som en disiplineringsstrategi. Gjennom ritualer, speiderlov, løfte, tegn, merker og bekledning ble guttene innlemmet i en krets som de skulle vise ubetinget lojalitet overfor, og som dermed også bestemte hvordan de skulle oppføre seg. Den som brøt normene, skadet ikke bare seg selv, men hele den bevegelsen han med æresord hadde sverget troskap til. Med et slikt psykisk press skulle speiderne tvinges til ikke å avvike fra den rette linje.

Sin egen lykkes smed

Baden-Powell hadde stor tro på at mennesket kunne forbedre seg. Mennesket var et fornbart vesen. Det finnes en tegning av Baden-Powell i hans selvbiografi som illustrerer denne menneskets formbarhet på eksemplarisk vis (se illustrasjon til høyre).

Som vi ser framstår speiderlederen her som en mirakelmann: Speiderbevegelsen er representert ved den firkantede boksen i midten. På venstre side føres boksen med holdningsløse, røykende og lastefulle slabbedasker, og etter å ha gjennomgått speiderbevegelsens disiplineringsstrategier, kommer den samme fyren ut igjen på høyre side som en rak, sunn og dydig speider. Tegningen gir også åpenbart uttrykk for et markant klasseskille: De fillete klærne og luen signaliserer at dette er en gutt fra arbeiderklassen, mens mannen som skal oppdra ham er kledd i det øvre borgerskapets drakt. På eksemplarisk vis fikk Baden-Powell på denne måten illustrert at speiderbevegelsen skulle være en karakterfabrikk og et disiplineringsapparat som primært var rettet mot de lavere klasser. Nettopp slik man på midten av 1800-tallet bygget botsfengsler i tro på at (særlig unge) lovbrøtere skulle omformes fra lastefulle til dydige individer, framstod speiderbevegelsen som en vidunderkur som kunne forvandle skakkjørt (arbeider)ungdom til gode samfunnsborgere. Speiderbevegelsens oppgave var å «kjøre så mange gutter som vi kan gjennom vår karakterfabrikk, og samtidig: Jo lenger vi får anledning til å kverne på dem, desto bedre menn vil de bli til slutt», hevdet Baden-Powell i en avis i 1911.⁵⁸

Likevel var karakterdannelsen paradoksal nok den enkelte speidergutts eget ansvar. Enhver var sin egen lykkes smed. Til tross for den sterke vektleggingen av korpsånd og speiderbevegelsen som det rette oppdragende miljø, baserte Baden-Powell således sin bevegelse på en ekstrem form for individualisme. Her fulgte han naturligvis sin samtids (eller snarere sin nære fortids) viktorianske verdisett: Den enkelte skulle ta ansvar for seg selv og sin familie, arbeide hardt, være sparsommelig, selvhjulpen og renslig. Syke og verdig trengende kunne eventuelt gis hjelp og støtte, men det store flertall av fattige og syke hadde bare seg selv å takke for sin elendighet, siden den først og fremst skyldtes latskap, sløseri og manglende renslighet.⁵⁹ Således skulle en speider være selvhjulpen og ikke ligge andre til byrde. Var du fattig, syk eller på annet vis trengende, så var det primært din egen feil, og du hadde ansvar for å gjøre noe med det. Alle kan bli rike, hvis de bare vil, kan Baden-Powell fortelle oss – «dere har altså en sjanse, alle sammen. Det er bare å gripe den». Tilsvarende gjelder sykdom. Blir du syk, er det deg selv du må klandre: «En ting man må huske på i leirlivet, er at hvis du blir syk, så er du ubrukelig som speider, og er bare en byrde for andre, og vanligvis er det din egen skyld at du blir syk».⁶⁰ At en speider blir syk skyldes som regel at han ikke har skiftet til tørre klær, ikke har vært renslig nok med maten eller har drukket forurenset vann. Guttene måtte lære seg å ta hånd om kropp og sjel på egen hånd, uten hjelp fra offentlige instanser.

På denne måten måtte guttene ikke bare venne seg til å adlyde kommandoer, de måtte også lære seg å ta ansvar for sin egen fostring. Det var ikke nok å utøve kontroll. Denne måtte i sin tur internaliseres, slik at guttene utøvde selvkontroll. Eller som han sier til instruktørene: «Det vi må bestrebe oss på, er ikke så mye å disiplinere guttene, som å lære dem å disiplinere seg selv».⁶¹ Baden-Powell forsøkte å etablere en form for ungdomsaktivitet der ungdommen selv – i det minste tilsynelatende – til en viss grad skulle få

sette premisene. Selv de villeste og mest utagerende guttene ville oppføre seg disiplinert når man ga dem frihet under ansvar. Dette var speidingens pedagogiske *credo* i et nøtteskall: Ved å få guttene til av egen vilje å oppføre seg i henhold til speideridealene, trengte man ikke lenger voksne til å korrigere dem. Da kunne de slippes ut på egen hånd under kyndig ledelse av de eldste speiderguttene. «Det store ved dette opplegget er å delegere ansvar – hovedsakelig gjennom patruljeførerne», hevdet han. Det ville dermed bli en æressak for den enkelte speider at de kunne adlyde ordre uten at den kom fra voksne.⁶² På bakgrunn av dette er det forståelig at Baden-Powell kunne insistere på at den disiplin han forlangte av speiderne ikke skulle skje gjennom tvang og straff. Det var ikke behov for slikt hvis man lyktes i å oppdra guttene gjennom dressur og psykologisk press. Å oppnå lydighet for autoriteter «kan ikke oppnås gjennom repressive tiltak, men å opplære gutten først til selvdisciplin og til å ofre seg selv og egne nytelser til andres fordel. Denne opplæringen utføres i stor grad gjennom eksemplets makt og ved å forvente det av ham. Heri ligger vårt arbeid». Man oppnådde ikke disiplin først og fremst gjennom å straffe slett oppførsel og dårlige vaner, men ved å få guttene til å bli glødende opptatt av alternative aktiviteter.⁶³ Man lærer best når læringen ikke må skje gjennom tvang.⁶⁴ Dette betyr ikke at straff var utelukket i oppdragelsen av speiderne. For å sørge for at guttene innarbeidet en riktig holdning til livet, kunne man innføre disiplinære straffetiltak, for eksempel å miste opparbeidede poeng innenfor bestemte leker eller aktiviteter.⁶⁵ Man kunne også benytte fysiske avstraffelser: «Straffen for å banne eller å bruke et ubehøvlet språk er for hver forseelse at en annen speider heller en mugge med kaldt vann ned i synderens erme», heter det i speiderlovens paragraf 8.⁶⁶ Denne avstraffelsesformen skulle senere bli til det speiderne kalte «buksevann» (der det kalde vannet helles ned buksebeinet). Som vi har sett, hadde Baden-Powell dessuten en annen straffetruassel i bakhånd, nemlig trusselen om å miste sitt speidermerke («miste sitt liv»). Dette var et gjennomtenkt og subtilt disiplineringsmiddel som både fikk gutten til å holde seg i skinnet og styrke tilknytningen til speiderbevegelsen som sådan.⁶⁷ Avstraffelser inngikk således som en integrert del av disiplineringen. Men siden de andre disiplineringsmidlene ble forventet å gjøre speiderne lydige og føyelige, var det ingen grunn til å la dem innta en framtrædende rolle.

Appellerende praksiser

Baden-Powells storstilte disiplinering av ungdommen kunne bare lykkes fordi han hadde noe positivt å tilby. Hans genistrek var å møte barna der de var og appellere til deres behov for spenning og eventyr. Hans kongstanke for speiderbevegelsen var å ha et positivt alternativ å tilby guttene, slik at de ikke henfalt til lediggang, drikk og øyeblikke. Det var dette positive alternativet han fant i militærlivets speiding. Baden-Powells tanke var at guttene ville sette pris på å leke det spennende livet han selv hadde opplevd som soldat. Behovet for spenning og eventyr fikk de dekket nettopp ved å kle seg som kolonistene, følge spor, spionere på «fienden», bo i leir og sitte rundt leirbålet om kvelden. Han visste at skulle han få dem til å oppføre seg som han ønsket, så måtte læringen være lystbetont. Man måtte appellere til guttenes egne interesser og fantasier, bare da kunne man forvente at de ville «bite på agnet» man la ut for dem.⁶⁸ Speiderne måtte gjennom morsomme og interessante øvelser lære seg hvor fornuftig det var å være fornuftig.

Samtidig skrev han dermed speiderbevegelsen inn i et av den britiske samtidens litterære myte om eventyreren: Den engelske kolonisten som oppdaget nytt og ukjent land, kjempet mot farlige dyr og fiender, og vendte triumferende hjem etter å ha ofret seg for fedrelandet.⁶⁹ Her dro han veksler på en rekke myter og forestillinger som var i omløp i England på begynnelsen av 1900-tallet. Disse var i stor grad importert fra Amerika, der det fantes en rekke fortellinger om ensomme, dristige jegere som på mer eller mindre lovlig vis søkte uavhengighet og lykke i naturen: Daniel Boone, Davy Crockett, Kit Carson, Hugh Grass, Jim Bridger, Buffalo Bill og så videre. Det vokste fram en romantisk forestilling om Ville Vesten, der heltmodige ryttere framviste beundringsverdige egenskaper i jakting og speiding. På slutten av 1880-tallet var dette vill-vest-livet så populært at dronning Elisabeth mer enn gjerne lot seg underholde i et show av speidere, cowboyer og indianere fra Wild West, der høydepunktet i showet var at selveste Buffalo Bill Cody duellerte med en indianer, som skulle forestille høvdingen Yellow Hand (Buffalo Bill drepte som kjent Yellow Hand med kniv i 1876). Det var på denne tiden at cowboyen ble selve symbolet på amerikansk maskulinitet – den frihetselskende, lojale, raske og tøffe amerikaneren. Og han ble gjerne plassert inn i den samme rammen som pionerene: Hvite, heltmodige og gode patrioter som sloss mot røde, ville og onde indianere eller forsvarte ranchen mot lovløse inntrengere.⁷⁰

Men det britiske imperiet hadde også sine egne helter, så som det nordvestlige kavaleripolitiet i Canada, som forsøkte å holde ro og orden og beskyttet settlere og gullgravere. Den kanadiske politiryttteren ble framstilt som en modig, ridderlig, beskjeden og tålmodig mann, som ikke var redd for å trosse farer og løse problemer på egen hånd. Han var således en «imperiehelt» som kroppsliggjorde alle de gode, engelske dydene. Når dette politikorpset i 1895 ikledte seg stetsonhatt i stedet for de britiske militærhattene, fikk det et utseende som minner om speideruniformen.⁷¹ Og ikke minst dukket det opp fortellinger fra kolonialiseringen av Afrika, der misjonæren David Livingstone stod fram som det fremste symbol på den dristige oppdager og utforsker av det afrikanske kontinentet i sin jakt på blant annet Nilens kilde. Likeledes fortalte Rudyard Kipling i dikt og bøker spennende historier om eventyrere og oppdagelsesreisende som trosset farer og opplevde spennende ting der de fór fram. Han hyllet disse legionærene fordi de ofret seg for fedrelandet og gjennom sin mannlighet, lojalitet, dristighet og brorskap styrket det britiske imperiet. Som man skjønner: Det var nok av forestillinger å appellere til for den som ville oppdra gutter etter modell av kolonialister (*frontiersmen*). Her kunne man mane fram forestillingen om en verden hinsides byens larm og travelhet, skolens tvang og rutiner, hjemmets lune rede og kvinnens forføreriske kunster, en maskulin verden preget av spenning, lojalitet og styrkeprøver.⁷² Det var en slik eventyrverden speiderbevegelsen kunne skilte med.

Fengslende leker og aktiviteter var imidlertid ikke et mål i seg selv, men midler for å oppnå moralsk oppdragelse. Gutten skulle «oppdra seg selv uten at han merket det», hevdet han i sin selvbiografi. Derfor var det avgjørende å gi bevegelsen et tiltrekkende navn: «Hvis vi hadde kalt den for hva den i virkeligheten var, for eksempel 'Selskapet til fremme av moralske egenskaper', tror jeg ikke at det ville blitt noen særlig stor tilslutning av gutter. Men ved å kalle den SPEIDING og gi gutten en sjanse til å bli speider 'in spe', det var noe helt annet!».⁷³ Guttene måtte således ikke få vite hva som egentlig var hensikten med det hele, men forledes til å tro at de lekte for lekens skyld. Ved å kalle det man drev med for «speiding» kunne man dessuten sette dem inn på den riktige form for «heltedyrkelse», nemlig ved å framheve bedriftene til nybyggere, oppdagelsesreisende, pelsjegere, sjømenn, flyvere, pionerer og kolonialister. Når man kledde guttene i uniform, kunne de leve seg inn i de heltene de beundret så sterkt.⁷⁴ Lek, spenning og oppdragelse kunne dermed gå hånd i hånd. Gjennom heltedyrkelse skulle guttene identifisere seg med sine idoler og adoptere deres holdninger, atferdsmåter og ferdigheter.

Fra gutter til menn

Til grunn for dette kravet om selvdisiplin lå det naturligvis et bestemt maskulinitetsideal. Guttene skulle oppdras til å bli skikkelige, tapre og selvoppofrende menn. Dette var et sentralt og omdiskutert tema i England på denne tiden. Det var en utbredt frykt for at menn begynte å bli svake og tiltaksløse, mens kvinner tvert om begynte å bli aggressive (mange av dem begynte sågar å kreve stemmerett og frigjøre seg fra menns kontroll). «Oppdagelsen» av mannlig homoseksualitet på 1890-tallet, som for alvor ble satt på dagsorden i saken mot Oscar Wilde, bevitnet at noe var grunnleggende galt med den britiske mannligheten. I denne såkalte «maskulinitetskrisen» var det nærliggende å legge mye av skylden på oppdragelsen, og framfor alt på feminiseringen av guttene i det kvinnedominerte hjemmet. Som motgift måtte man trekke dem ut av hjemmet og la dem bli harde og selvdisiplinerte i mer utfordrende omgivelser. I blader, bøker og tidsskrifter for ungdom ble barn og unge proppet ørene fulle av historier om heroiske bragder og militære triumfer, der det ble framhevet hvor viktig det var å være handlekraftig, tøff og mandig.⁷⁵ Baden-Powell var her en stemme i koret.

I *Scouting for boys* var den etterstrebellesverdige mannligheten et tilbakevendende tema. Han forteller for eksempel et sted om hvordan zuluene gjorde sine gutter til menn: Som 15–16 åringer ble de malt hvite og sendt ut i jungelen på egenhånd for å klare seg selv, med kun spyd og skjold. Hvis gutten ble oppdaget, ble han drept. Når malingen etter en måneds tid var slitt bort, og han hadde klart seg alene i villmarken, var gutten blitt mann. «Det er synd at ikke alle britiske gutter kan ha den samme slags trening», hevdet Baden-Powell, og tilføyde: «Den treningen vi nå foretar som speidere har til hensikt å oppfylle dette behovet som godt som mulig».⁷⁶ Speidertestene skulle være stammenes initiasjonsriter, der gutter ble gjort til menn. Ja, paradoksalt nok skulle en rekke ferdigheter britiske gutter trengte i den moderne verden, læres nettopp gjennom praksiser som var vanlige i uutviklede samfunn. Først når gutten hadde gjennomgått speidertreningen, kunne han framstå som en mann som fedrelandet hadde bruk for: «Hvis enhver gutt arbeider hardt langs disse linjer og virkelig lærer alt som vi prøver å lære ham, så vil han til slutt ha et visst krav på å kalle seg selv en speider og en mann, og han vil finne ut

at hvis han går ut i tjeneste eller til en koloni, så vil han ikke ha vanskeligheter med å ta vare på seg selv og være virkelig til nytte for sitt land». De soldatidealer han bygget speiderbevegelsen på, var samtidig mannsidealer: «En mann som ikke kan takle hardt arbeide eller vanskeligheter, er ikke verdig å bli kalt en mann», slo han fast. Den speider som skulle bli en skikkelig mann, kunne ikke tillate seg å vise svakhet, la kroppen forfalle, drive dank og misbruke penger på unødvendige ting. Det gjaldt snarere å jobbe hardt, spare penger og stå på. Problemet var at så mange gutter var late og arbeidssky. Som gode eksempler på den gode holdning viser han til gutter som stod opp halv fem om morgenen og gikk rundt med melk eller brød før de begynte på skolen klokken åtte, for dernest på ettermiddagen å jobbe i butikkene med å rengjøre bøtter og kanner. «De er skikkelige menn før de er tolv år gamle», som han sa.⁷⁷ Det som for Baden-Powell først og fremst var å være en ekte mann, var ikke bare å ha en sterk og atletisk kropp, men framfor alt å ha stor viljestyrke og selvdisciplin. En ekte mann tålte motstand, han vek ikke unna selv om det han skulle gjøre var kjedelig, ulystbetont, slitsomt eller farlig. Man måtte være villig til å ofre seg selv og sine umiddelbare tilbøyeligheter for en sak eller et mål.

På bakgrunn av dette kan det virke underlig at speiding også kunne være noe for jenter, men Baden-Powell var fra første stund av innstilt på at også jenter kunne dra nytte av hans speideropplegg.⁷⁸ Hvordan kan det ha seg? Det er særlig tre grunner til dette. Den ene er at mange av de maskulinitetsidealene han søkte å framelske hos sine gutter, lett lot seg avkjønne, det vil si de kunne framstå som idealer uavhengig av kjønn. Også jenter måtte oppdras til å være selvoppofrende, modige, lydige, selvhjulpne, sparsommelige, forstandige og muntre. Når det kom til stykket var dette ikke kjønnsspesifikke egenskaper. I *Yarns for Boy Scouts* (1910) tok han til orde for å «trene den oppvoksende slekt av kvinner i den samme æreskodeks, høye ånd og patriotisme som anses for å være vesentlig for å bygge opp 'karakter' i en gutt». For det andre kunne mange av de aktivitetene som appellerte til guttene, være like attraktive for jenter. Også jenter likte å leke gjemsel, knyte knuter og syng sanger rundt leirbålet. «Jenter kan få like mye helsebringende moro og like mye verdi ut av speiding som guttene kan» hevdet han.⁷⁹ Og for det tredje var mange av de aktivitetene speiderne drev med, noe som normalt ble forbeholdt jenter. Han hadde allerede fra sine militære dager slått til lyd for at menn burde lære seg «kvinnelige» oppgaver, som matlagning og syng, slik at de kunne være selvhjulpne i situasjoner som krevde det.⁸⁰ Slike ferdigheter var naturligvis spesielt nyttige for kvinner som skulle stelle hus og hjem. At speiding måtte være noe for jenter, viste seg for øvrig gjennom det faktum at på store speidergutsamlinger dukket det spontant opp også jentegrupper som ville være speidere. Jentene ville også være med.⁸¹

Men det kom naturligvis ikke på tale å viske vekk kjønnsforskjellene. Snarere tvert imot. Kvinner hadde andre oppgaver i livet enn menn og måtte oppdras deretter. De skulle jo stelle hus og hjem og være myke og selvoppofrende overfor mann og barn. Pikespeidingen måtte derfor ha et annet innhold og en egen organisasjon. Baden-Powell fikk sin søster Agnes til å danne en egen pikespeiderkomité, som hun ble president for i 1910, og sammen skrev de *The Handbook for Girl Guides or How Girls Can Help to Build up the Empire* (1912). Her plukket de ut en rekke passasjer fra *Scouting for Boys* og tilføyde flere kapitler som skulle være særlig egnet for kvinner, som omsorgsarbeid, barnepleie, husarbeid, gartnervirksomhet og husdyrhold. I forordet formuleres formålet med pikespeidingen slik: «å lære jenter hvordan de skal bli kvinner – selvhjulpne, lykkelige, velstående og i stand til å holde et godt hjem og oppdra gode barn». Jentene skulle nok som guttene trene kropp og sinn gjennom leker og tradisjonelle speideraktiviteter, men rammen var en helt annen enn for guttene. De skulle lære seg å bli kvinner som assisterte sine menn, i tillegg til at de også skulle bli mødre og «karaktertrenerne for fremtidige menn i vår nasjon». Forfatterne gjorde således et stort nummer av at kvinner og menn var forskjellige. Kvinner skulle ikke oppdras til «å bli soldater» (underforstått var det det guttene skulle oppdras til), de skulle ikke etterape menn. Jentene skulle snarere være «søte og kjærlige» og flinke til å trøste menn som hadde det vondt. Guttupespeiding skulle framelske «mandighet» (*manliness*), pikespeiding «kvinnelighet» (*womanliness*).⁸² Også for jentene skulle mottoet være «Vær Beredt». Men mens guttene skulle være beredt til å ofre seg i kamp mot fienden, var det annerledes med jentene, som jo i utgangspunktet ikke skulle slåss. Deres oppgave måtte snarere være å hjelpe, stelle og trøste de sårede. I krig skulle de med andre ord først og fremst ha omsorgsoppgaver. Dette krevde naturligvis mot, men også kunnskaper, siden de måtte vite hva de skulle gjøre i krisesituasjoner. Slikt var det pikespeidingen skulle oppdra dem til. I tillegg skulle de oppdras til det som var kvinners oppgave i fredstid: Sørge for at hjemmet var ryddig, rent og hadde tilstrekkelig med frisk luft, at barn fikk godt stell og en god oppdragelse, at klærne var velholdte, og at hjemmet ble drevet på en økonomisk forsvarlig måte. Allerede innholdsfortegnelsen talte her sitt tydelige

språk: Foruten innledningskapittelet («Speiderpikeaktiviteter») og avslutningskapittelet («Råd til instruktørene») handlet boken om «Å finne de skadde», «Å stelle de skadde», «Livet ved grensene», «Hjemmeliv» og «Patriotisme». Jentenes bidrag til å bygge imperiet var på den ene side å sørge for gode oppvekstforhold for britiske gutter slik at de kunne bli gode soldater og borgere (og for at jenter skulle bli gode hustruer og mødre), og på den annen side å delta i kampen mot fiendtlige styrker i koloniene ved å hjelpe og ta hånd om skadde soldater.⁸³

Krigens test

Baden–Powell anså utbruddet av første verdenskrig som en utmerket anledning til å vise hvor nyttig speiderbevegelsen kunne være for nasjonen. De første kullene av speidere var nå blitt så gamle at de kunne delta i krig, og det store flertallet av speiderledere og rovere i Storbritannia deltok i krigen som soldater, mens de yngre guttespeiderne ble oppmuntret av speiderbevegelsens ledere til å hjelpe til som budbringere, vakter og hjelpepleiere. Likeledes strømmet pikespeiderne til for å hjelpe til med å pleie sårede, ofte i regi av Røde kors. Allerede i desember 1914 var over 11 000 speidere i aktiv tjeneste, og om lag 32 000 speidere var i tjeneste i løpet av krigen. De yngre guttespeiderne deltok da også i mange sammenhenger: De varslet om flyangrep eller «faren over» med sine horn, hjalp til med innhøsting av lin (til krigsfly), samlet inn gammelt jern (til rustningsindustrien), fungerte som budbringere, bevoktet militære lagre, telegraflinjer, kulverter og broer, holdt utkikk etter flytende miner, kjørte mattraller i ammunisjonsfabrikkene, patruljerte jernbanelinjene, hjalp til med å få folk til å verve seg, meldte fra til politiet om mulige spioner, utførte politioppgaver og så videre. Pikespeiderne bidro på sitt vis med å vaske opp i sykehus, lage bandasjer, stoppe sokker, plukke søppel og hjelpe til i hjem der mannen var dratt i krigen. De påtok seg også ordinansoppgaver og vakholdsoppgaver.⁸⁴ I en rapport skriver Baden-Powell at «den europeiske krigen som landet plutselig er blitt innblandet i, har gitt vår bevegelse en stor mulighet [...]. Den har blitt utsatt for den vanskeligst mulige test – krigens test – og har ikke mislyktes».⁸⁵ Etter krigen var han svært fornøyd med speidernes innsats, og kunne på et stevne 28. juni 1918 stolt lese opp en beskjed fra kong George V: «Fortell dem at Hans Majestet setter stor pris på det Speiderbevegelsen (*Boy Scouts*) gjorde under krigen, og at på grunn av deres disiplin og høye pliktfølelse føler Kongen at de har oppnådd et rykte som det er verdt å løfte fram for deres yngre brødre».⁸⁶ Ja, i en av sine ukentlige kronikker fortalte Baden-Powell med stor begeistring om hvordan rumenske speidere hadde bevæpnet seg med rifler for å bevokte en bro, og da tyskerne kom trekkende med et maskingevær, klarte de å ta maskingeværet fra dem og bruke det selv. Her syntes han ikke å ha hatt noen motforestillinger mot at speiderne deltok i regelrette krigshandlinger.⁸⁷ Men viktigst var det naturligvis at speiderne på ulike vis kunne gjøre nytte for seg under en eventuell krig. Speiderne var lært opp til å stille opp og gjøre sin plikt når situasjonen krevde det.

*

Man kan ut fra det som ovenfor er sagt kanskje skjønne hvordan Baden-Powell kunne sette opp de forbildene jeg nevnte innledningsvis: Den romerske soldaten i Pompeii som trosset lavaen og stod på sin post og den engelske skolegutten som trosset kulden og gjorde som han fikk beskjed om. Disse framviste nettopp slike karaktertrekk som det britiske imperiet trengte i en vanskelig tid. Ved å underlegge speiderne de samme organisasjonsformer og aktiviteter som han kjente fra sin egen militære virksomhet, ville Baden-Powell disiplinere speiderne til å bli gode borgere som mer enn gjerne ofret seg for fedrelandet. Appellerende aktiviteter, sunne vaner og frihet under ansvar skulle få guttene til å bli selvhjulpne, sunne, utholdende og lydige. Samtidig lå det naturligvis en dypt konservativ tenkemåte til grunn for hans krav om disiplin og selvdisiplin generelt, og pålegget om å smile og være i godt humør spesielt: Speiderne skulle tilpasse seg den sosiale orden, ikke forsøke å endre den.⁸⁸ De skulle godta verden slik den var, ikke protestere, kritisere, syte og klage. Som i militærlivet skulle det være liten plass til kritisk refleksjon: Rammene var gitt og man hadde å adlyde ordre, uansett om man syntes «prosjektet» man var med på framstod som tåpelig eller uriktig. Den borgerånd Baden-Powell ville innprente i sine gutter (og jenter) var i virkeligheten basert på plikten til å adlyde de autoriteter man til enhver tid var underlagt. Ja, man skulle sågar gjøre det med et smil.

Noter

- 1 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 253.
- 2 Batchelder og Balfour, *The Life of Baden-Powell*, 167, 219f.; Brendon, *Eminent Edwardians*, 197, 227ff.; Gardner, *Mafeking*, 7f., 82f., 112f., 200f; Hillcourt og Baden-Powell, *Baden-Powell*, 171f; Kiernan, *Baden-Powell*, 148ff., 158f., MacDonald, *Sons of the Empire*, 94f.; Reynolds, *Baden-Powell*, 49f.; Wade, *The Piper of Pax*, 140ff.
- 3 Batchelder og Balfour, *The Life of Baden-Powell*, 147; Reynolds, *The Scout Movement*, 2; Wade, *The Piper of Pax*, 157; Wade, *The Story of Scouting*, 30.
- 4 Hillcourt og Baden-Powell, *Baden-Powell*, 199f.; Jeal, *Baden-Powell*, 390, 396; Springhall, *Youth, Empire and Society*, 60f.
- 5 Hillcourt og Baden-Powell, *Baden-Powell*, 201f., 207; Jeal, *Baden-Powell*, 390; Vallory, *World Scouting*, 9.
- 6 Vallory, *World Scouting*, 12f.
- 7 Adams, *Edwardian Portraits*, 137; Effenterre, *Histoire du scoutisme*, 38f; Hillcourt og Baden-Powell, *Baden-Powell*, 234, 284; MacDonald, *Sons of the Empire*, 9f.; Nagy, *250 Million Scouts*, 72, 100. Baden-Powell hadde dedikert førsteutgaven av *Scouting for boys* til prins Edward (senere Edward VIII og prins Albert (senere Georg V)), Reynolds, *The Scout Movement*, 76.
- 8 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 208, 336.
- 9 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 209, 338.
- 10 Jeal, *Baden-Powell*, 340, 348.
- 11 Collis, Hurl og Hazlewood, *B.-P.'s Scouts*, 25; Hillcourt og Baden-Powell, *Baden-Powell*, 192; Reynolds, *The Scout Movement*, 5f.; Springhall, *Youth, Empire and Society*, 67, note 48.
- 12 Gillis, *Youth and History*, 145ff.; MacDonald, *Sons of the Empire*, 11ff.; Rosenthal, *The Character Factory*, 231ff.; Springhall, «The Boy Scouts, Class and Militarism», 129f., 143; Springhall, *Youth, Empire and Society*, kap. 1, 2 og 4. Wilkinson, «English Youth Movements», 5f.
- 13 Baden-Powell, «Boy Scouts: Summary of a Scheme», 11.
- 14 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 12.
- 15 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 212-213, 310.
- 16 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 30, jf. 314.
- 17 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 203. Annetsteds presiseres disse ytterligere. Det heter for eksempel at «På kommandoen Giv akt! strammer speideren seg opp, står med hælene sammen, hendene naturlig langs siden, fingrene rette og blikket rettet framover. Kommanderes På stedet hvill, setter han høyre fot 15 cm fram, plasserer hendene bak ryggen, men han kan snu hodet hvor han vil», Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 235f.
- 18 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 203.
- 19 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 9–10. Setningen som omtaler gutten som «en skrikende hare» ble Baden-Powell bedt om å stryke, og han synes også å ha vært villig til det. Men den ble altså like fullt stående, *The Founding of the Boy Scouts as Seen Through the Letters of Lord Baden-Powell*, brev 42.
- 20 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 10, jf. Baden-Powell, *I livets skole*, 201f.
- 21 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 11.
- 22 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 313–314, 321, 322, 324, 331–332.
- 23 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 12, 14.
- 24 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 50.
- 25 Baden-Powell, *Yarns for Boy Scouts* 159. Særlig etter Auschwitz kommer nok den innskutte bisetningen («uansett hva det er») i et lite heldig lys.
- 26 Rosenthal, *The Character Factory*, 192, 196.
- 27 MacDonald, *Sons of the Empire*, 148f., 157.
- 28 MacDonald, *Sons of the Empire*, 153, 157.
- 29 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 210, jf. 26f., 232.
- 30 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 27.
- 31 «En speider vil legge merke til at en sterk, besluttosom mann alltid holder munnen stramt lukket, mens en svak og tåpelig karakter alltid har den halvåpen», Baden-Powell, *Yarns for Boy Scouts*, 76.
- 32 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 28, 213, 225, jf. 223f., 272, 322f. Som Baden-Powell uttrykte det i et brev til en patruljekolonnie under Matabelekrigen: «Hvis du lar mennene røyke under nattlig marsj, så kan du like godt la korpset spillet også», Baden-Powell, *Matabele Campaign*, 248. Jf. også Baden-Powell, *Aids to Scouting*, 152.
- 33 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 214f. 217f.

- 34 Baden-Powell, *Yarns for Boy Scouts*, 81.
- 35 Jf. Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 226, 234f.
- 36 Baden-Powell, *Life's Snags and How to Meet Them*, 49.
- 37 Sitert i Jeal, *Baden-Powell*, 89.
- 38 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 249.
- 39 Jeal, *Baden-Powell*, 106f. I et brev til Peter Keary (en av Persons managere) hevdet han sågar at hans synspunkter på onani og seksuell avholdenhet «var hovedgrunnen for å starte speideropplegget», *The Founding of the Boy Scouts as Seen Through the Letters of Lord Baden-Powell*, brev, 27. Til annen utgave hadde han endret på teksten, jf. *The Founding of the Boy Scouts as Seen Through the Letters of Lord Baden-Powell*, brev 30.
- 40 Baden-Powell, «Continence», 351.
- 41 Baden-Powell, «Continence», 351–352.
- 42 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 359, 360.
- 43 Baden-Powell, *Yarns for Boy Scouts*, 13.
- 44 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 227, 257, jf. 275.
- 45 Baden-Powell, *Yarns for Boy Scouts*, 180.
- 46 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 50.
- 47 Baden-Powell, *Adventures and Accidents*, 66, jf. Baden-Powell, *Paddel Your Own Canoe*, 142.
- 48 Reynolds, *The Scout Movement*, 26, 35f.
- 49 Baden-Powell, *The Chief Scout Yarns*, 21; jf. Baden-Powell, *What Scouts Can Do*, 25f.
- 50 ASM,7; jf. Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 380f.
- 51 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 37, 40, 43, 48.
- 52 Baden-Powell, *Adventuring to Manhood*, 184.
- 53 Baden-Powell, *What Scouts Can Do*, 21.
- 54 Baden-Powell, *Aids to Scoutmastership*, 23.
- 55 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 49.
- 56 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 40, jf. 20.
- 57 Baden-Powell, *Yarns for Boy Scouts*, 120. Senere skulle presidenten for Londons speidere, lord Kitchener, oppfordre speiderne til å fortsette sin speidergjerning også som voksne under det uforglemmelige mottoet: «En gang speider, alltid speider», Hillcourt og Baden-Powell, *Baden-Powell*, 254.
- 58 Sitert i Rosenthal, *The Character Factory*, 6, jf. 284
- 59 MacDonald, *Sons of the Empire*, 162.
- 60 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 169, 262.
- 61 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 238.
- 62 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 357, jf. 344.
- 63 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 357, 358.
- 64 I *Aids to Scoutmastership* (1919) heter det likeledes at gode vaner «kan ikke oppnås gjennom forbud og straff, men ved å gi erstatninger som er minst like attraktive, men som har gode effekter», Baden-Powell, *Aids to Scoutmastership*, 14.
- 65 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 277.
- 66 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 51, jf. 257.
- 67 Rosenthal, «Knights and Retailers», 612f.
- 68 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 348.
- 69 MacDonald, *Sons of the Empire*, 119f.
- 70 MacDonald, *Sons of the Empire*, 31ff.
- 71 MacDonald, *Sons of the Empire*, 45ff.
- 72 MacDonald, *Sons of the Empire*, 48ff.
- 73 Baden-Powell, *I livets skole*, 204-205 overs. noe endret. Han hadde opprinnelig tenkt å kalle bevegelsen for *Imperial Scouts*, men Arthur Pearson frarådet ham dette, siden det kunne forveksles med Imperial Legion of Frontiersmen, Wade, *The Story of Scouting*, 52f; Reynolds, *The Scout Movement*, 14.
- 74 Baden-Powell, *I livets skole*, 205, 212.
- 75 MacDonald, *Sons of the Empire*, 16ff.
- 76 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 173.
- 77 Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 173, 263, 274. «Hvis enhver kar arbeider hardt med speiding og virkelig tilegner seg alt den kan lære ham, vil han til slutt kunne kreve å kalle seg selv en mann», hevdet han i *Yarns for Boy Scouts*, 72.

- 78 Jf. Baden-Powell, *Scouting for Boys*, 347.
- 79 Baden-Powell, *Yarns for Boy Scouts*, 21.
- 80 Jeal, *Baden-Powell*, 469.
- 81 Reynolds, *The Scout Movement*, 68f.; Wade, *The Story of Scouting*, 261f.
- 82 Baden-Powell and Baden-Powell, *The Handbook for Girl Guides*, viii, 22.
- 83 *The Handbook for Girl Guides* ble ikke noen stor suksess. Etter hvert ble hans kone, Olave, aktivt engasjert i speiderarbeidet, og etter en bitter strid ble Agnes Baden-Powell av Baden-Powell og hans kone presset ut av stillingen som president for pikebevegelsen. I februar 1918 utgav han *Girl Guiding. A Handbook for Guidelets Guides, Senior Guides, and Guiders* for å erstatte *The Handbook for Girl Guides*.
- 84 Batchelder og Balfour, *The Life of Baden-Powell*, 262f.; Collis, Hurl og Hazlewood, *B.-P.'s Scouts*, 73f.; Hillcourt og Baden-Powell, *Baden-Powell*, 253f.; Kiernan, *Baden-Powell*, 227ff.; Proctor, *Scouting for girls*, 26ff.; Reynolds, *Baden-Powell*, 86; Reynolds, *The Scout Movement*, 87f.; Springhall, «The Boy Scouts, Class and Militarism», 151f.; Springhall, *Youth, Empire and Society*, 62; Wade, *The Story of Scouting*, 177ff. Jf. Baden-Powell, *The Chief Scout Yarns*, 12, 16, 22; Baden-Powell, *Scouting and youth movements*, 34f. Mange av disse oppgavene var naturlig nok bare symbolske, og hadde overhodet ingen reell betydning, Collis, Hurl og Hazlewood, *B.-P.'s Scouts*, 75.
- 85 Sitert fra Rosenthal, *The Character Factory*, 227; jf. Collis, Hurl og Hazlewood, *B.-P.'s Scouts*, 75.
- 86 Sitert i Collis, Hurl og Hazlewood, *B.-P.'s Scouts*, 81–82.
- 87 Baden-Powell, *The Chief Scout Yarns*, 11, 25. Ifølge Kiernan tjenestegjorde over 150 000 speidere i de kjempende styrker, mange av dem var under den militære alder og var dermed rene barnesoldater, Kiernan, *Baden-Powell*, 230. Om lag 70 000 speidere oppnådde det såkalte «krigsmerket», som ble gitt til dem som hadde tjenestegjort i minst tre timer i 28 dager, Reynolds, *The Scout Movement*, 90.
- 88 Springhall, *Youth, Empire and Society*, 126.

Litteratur

- Adams, William Scovell. *Edwardian Portraits*. Secker & Warburg: London, 1957.
- Baden-Powell, Agnes og Robert Baden-Powell. *The Handbook for Girl Guides or How Girls Can Help Build the Empire*. Thomas Nelson and Sons: London, 1912.
- Baden-Powell, Robert. *Matabele Campaign, 1896, being a narrative of the campaign in suppressing the native rising in Matabeleland and Mashonaland*. Methuen & Co: London, 1897.
- _____. *Aids to Scouting for N.C.O.s and Men*. Gale & Polden: London, 1915 [1899].
- _____. «Boy Scouts: Summary of a Scheme» i Ernest Edwin Reynolds, *The Scout Movement*. Oxford University Press: London, 1950: 10–13 [1907].
- _____. *Scouting for Boys*. Faksimileutgave, BN Publishing, 2007 [1908].
- _____. «Continence» i «Appendix», *Scouting for boys*. Oxford University Press, 2005: 351–352 (seksjon utelatt i førsteutgaven av *Scouting for boys*).
- _____. *Yarns for Boy Scouts told round the camp fire*. C. Arthur Pearsons Ltd: London, 1910.
- _____. *Quick training for war. A few practical suggestions*. Conway: London, 2011 [1914].
- _____. *Aids to Scoutmastership. A Guidebook For Scoutmasters On The Theory of Scout Training*. 1920 [1919]. Hentet fra <http://www.thedump.scoutscan.com/other.html>
- _____. *The Chief Scout Yarns, A weekly Pow-Wow by Sir Robert Baden-Powell*, 1918-1920 (<http://www.thedump.scoutscan.com/Chief%20Scout%20Yarns.pdf>)
- _____. *What Scouts Can Do. More Yarns*. C. Arthur Pearsons Ltd: London, 1921.
- _____. *Life's Snags and How to Meet Them. Talks to young men*. C. Arthur Pearsons Ltd: London, 1927 (<http://www.thedump.scoutscan.com/snags.pdf>).
- _____. *Scouting and youth movements*. Ernest Benn Limited: London, 1929.
- _____. *I livets skole*. Lutherstiftelsen: Oslo, 1957 [1933].
- _____. *Adventures and Accidents*. Methuen & Co: London, 1936 [1934] (<http://www.thedump.scoutscan.com/BPAdventures.pdf>).
- _____. *Adventuring to Manhood*. C. Arthur Pearsons Ltd: London, 1936.
- _____. *Paddel Your Own Canoe*. Macmillan: London, 1939.
- _____. *B.-P.s' Outlook. Some selections from his contributions to 'The Scouter' from 1909 to 1940*. C. Arthur Pearsons Ltd: London, 1955 [1941].
- _____. *The Founding of the Boy Scouts as Seen Through the Letters of Lord Baden-Powell*, October 1907 – October 1908. Redigert av Paul C. Richards. The Standish Museums and Unitarian Church:

Massachusetts, 1973.

Batchelder, W. J. og David Balfour. *The Life of Baden-Powell*. Collins' Clear-Type Press: London og New York, 1932 [?].

Brendon, Piers. *Eminent Edwardians*. Pimlico: London, 2003 [1979].

Brogan, Hugh. *Mowgli's Sons. Kipling and Baden-Powell's Scouts*. Jonathan Cape: London, 1987.

Collis, Henry, Fred Hurl and Rex Hazlewood. *B.-P.'s Scouts. An Official History of The Scout Association*. Collins: London, 1961.

Effenterre, Henri van. *Histoire du scoutisme*. PUF: Paris, 1961.

Gardner, Brian. *Mafeking. A Victorian Legend*. Cassell: London, 1966.

Gill, Natasha. *Educational Philosophy in the French Enlightenment. From Nature to Second Nature*. Ashgate: Farnham, 2010.

Gillis, John R. *Youth and History. Tradition and Change in European Age Relations 1770–Present*. Academic Press: New York og London, 1974.

Hillcourt, William og Olave Baden-Powell. *Baden-Powell. Mannen med de to liv*. Ansgar forlag: Oslo, 1966.

Jeal, Tim. *Baden-Powell*. Yale University Press: New Haven og London, 2001.

Kiernan, R. H. *Baden-Powell*. Georg G. Harrao & Co. Ltd: London, 1939.

MacDonald, Robert H. *Sons of the Empire. The Frontier and the Boy Scout Movement, 1890–1918*. University of Toronto Press: Toronto, 1993.

Nagy, Laszlo. *250 Million Scouts*. Darntell: London, 1985.

Proctor, Tammy M. *Scouting for Girls: A century of Girl Guides and Girls Scouts*. ABC-CLIO: Santa Barbara, 2009.

Reynolds, Ernest Edwin. *Baden-Powell. Historien om hans liv*. Land og Kirke: Oslo, 1948.

_____. *The Scout Movement*. Oxford University Press: London, 1950.

Rosenthal, Michael. «Knights and Retailers: The Earliest Version of Baden-Powell's Boy Scout Scheme» *Journal of Contemporary History* 15, nr. 4 (1980): 603–617.

_____. *The Character Factory. Baden-Powell and the Origins of the Boy Scout Movement*. Pantheon Books: New York, 1986.

Schaanning, Espen. *Lykkens politikk. Fransk opplysningstid og synet på menneske og straff hos Helvetius*. Akademika Forlag: Oslo, 2013.

Springhall, John. O. «The Boy Scouts, Class and Militarism in Relation to British Youth Movements 1908–1930» *International Review of Social History* XVI, (1971) del 2: 125–158.

_____. *Youth, Empire and Society. British Youth Movements, 1883–1940*. Croom Helm: London, 1977.

_____. «Baden-Powell and the Scout Movement before 1920: Citizen Training or Soldiers of the Future?» *English Historical Review*, nr. 405 (1987): 934–942.

Vallory, Eduard. *World Scouting. Educating for Global Citizenship*. Palgrave Macmillan: Hampshire, 2012.

Wade, Elleen Kirkpatrick. *The Piper of Pax. The Life Story of Lord Baden-Powell of Gilwell*. C. Arthur Pearson Ltd: London, 1931.

_____. *The Story of Scouting. The Official History of the Boy Scout Movement From its Inception*. C. Arthur Pearson Ltd: London, 1935 [1929].

Wilkinson, Paul. «English Youth Movements, 1908–1930» *Journal of Contemporary History* 4, nr. 2 (1969): 3–23.

Av Espen Schaanning | IFIKK, Universitetet i Oslo | espen.schaanning@ifikk.uio.no